

OECD Journal on Development:
Development Co-operation Report 2009
Volume 10 Issue 1

Summary in Slovak

Časopis o rozvoji OECD: Rozvojová spolupráca – správa za rok 2009
Diel 10 číslo 1

Zhrnutie v slovenčine

- Správa o rozvojovej spolupráci, ktorú vydáva Výbor pre rozvojovú pomoc OECD, je kľúčový výročný referenčný dokument na štatistiku a analýzu najnovších trendov v medzinárodnej pomoci. Vo svojej prvej správe s názvom *Správa o rozvojovej spolupráci* prináša Eckhard Deutscher, ktorý sa nedávno stal predsedom Výboru pre rozvojovú pomoc, informácie o Fóre na vysokej úrovni o účinnosti pomoci v Akkre a o potrebe zintenzívnenia našich snáh o lepšie fungovanie aktivít týkajúcich sa pomoci pre rozvojové krajiny. Rozvojové rozpočty musia zápasiť nielen z dnešnou hospodárskou a finančnou krízou, ale zároveň sa za posledné roky radikálne zmenil aj rozvojový profil, čo predstavuje nové výzvy.
- Správa sa zaoberá aj rozdrobenosťou, čo je veľký problém v prípadoch, keď sa pomoc poskytuje v príliš veľkom množstve malých čiastok z príliš veľkého množstva smerov. Zastáva názor, že transakčné náklady sa zvyšujú neefektívnou delbou práce medzi darcami a že partnerské vlády musia mať úplné a transparentné údaje o budúcich výdavkoch, ak chcú vytiahnuť svoje krajiny z biedy. Všetko toto prispieva k zmene mocenských vzťahov medzi darcami a ich partnermi.
- Nakoniec, vychádzajúc z prípadových štúdií z mnohých krajín, správa ponúka päť ponaučení o tom, ako sa Parížska deklarácia o efektívnej pomoci dá využiť na spojenie medzi rozvojovou politikou a ľudskými právami, environmentálnou udržateľnosťou a rodovou rovnosťou.

Od vytvorenia Výboru pre rozvojovú pomoc sa rozvojový profil radikálne zmenil: objavujú sa noví hráči a nové výzvy, čím sa zákonite menia pravidlá hry. V roku 2008 sme videli, ako sa v priebehu niekoľkých týždňov uznávané medzinárodné riadiace štruktúry, formálne aj neformálne, otriasli v základoch, čím vyvolali pevnú a dlhotrvajúcu zmenu.

– Eckhard Deutscher, predseda Výboru pre rozvojovú pomoc OECD

Vo svojej prvej správe s názvom *Správa o rozvojovej spolupráci*, sa Eckhard Deutscher pozerá na nové prostredie pre rozvojovú pomoc a čo to znamená pre Výbor pre rozvojovú pomoc OECD. Vyzýva na intenzívnejšie kolektívne kroky „založené na dobre navrhnutých, vzájomne podporných a ucelených politikách, ktoré podporujú pokrok v rôznych odvetviach bez toho, aby boli v rozpore alebo podkopávali náš spoločný cieľ trvalo udržateľného a plošného rozvoja v partnerských krajinách“.

Deutscher taktiež informuje o treťom fóre na vysokej úrovni o účinnosti pomoci, ktoré sa v septembri 2008 konalo v Akkre: „Náš názor na to, čo je potrebné na dosiahnutie cieľov Parížskej deklarácie – a miléniových rozvojových cieľov – je jasnejší ako kedykoľvek predtým,“ píše. „Zároveň je viac než zjavné, že bez zmeny ich nedosiahneme.“

Čo hovoria správy

Fórum na vysokej úrovni v Akkre stanovilo meranie pokroku v piatich princípoch pre efektívnejší rozvoj ustanovený v Parížskej deklarácii o efektívnej pomoci, ktorú prijalo vyše 100 krajín a agentúr v roku 2005:

Vlastníctvo: Rozvojové krajiny si stanovujú vlastné rozvojové stratégie, zlepšujú svoje inštitúcie a bojujú proti korupcii.

Zladenie: Krajiny darcov poskytujú svoju podporu v súlade s týmito cieľmi a využívajú miestne systémy.

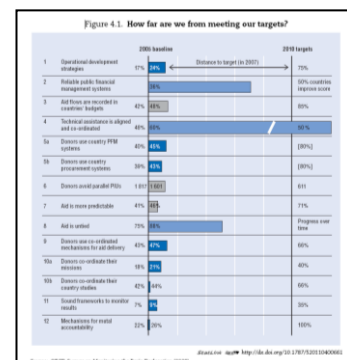
Harmonizácia: Krajiny darcov koordinujú svoje kroky, zjednodušujú postupy a zdieľajú informácie, aby predchádzali duplicite.

Riadenie pre výsledky: Rozvojové krajiny a darcovia sa zameriavajú na tvorbu – a meranie – výsledkov.

Vzájomná zodpovednosť: Darcovia a partneri z rozvojových krajín sú zodpovední za tvorbu výsledkov.

Na základe týchto hlavných princípov určuje Parížska deklarácia 12 výkonových cieľov, ktoré majú byť dosiahnuté do roku 2010. Na pomoc účastníkom fóra v Akkre v dosiahnutí dohody

OBR. 4.1 AKO ĎALEKO SME OD SPLNENIA NAŠICH CIEĽOV?

o najnaliehavejších oblastiach na zintenzívnenie krokov boli pred fórom vypracované tri hlavné štúdie. Uprostred obdobia k termínu v roku 2010 tieto štúdie informujú o rýchlosti pokroku pri dosahovaní cieľov Parížskej deklarácie.

Hoci tieto štúdie majú rôzny rozsah a prístup, z ich zistení vyplýva niekoľko spoločných tém:

- Pokrok dosahovaní cieľov na rok 2010 je nerovnomerný, a to v rámci cieľov aj v rámci krajín.
- Na splnenie cieľov Parížskej deklarácie je nevyhnutná dôraznejšia angažovanosť a implementácia.
- Pokrok závisí nielen od širokej angažovanosti darcov a vlád rozvojových krajín na všetkých úrovniach, ale tohto procesu sa musia zúčastňovať aj občianska spoločnosť, súkromný sektor a ďalšie skupiny.
- Na základe doterajších skúseností sú základné princípy Parížskej deklarácie dobré, ale vyskytli sa taktiež nové výzvy vrátane potreby zlepšiť monitoring a hodnotenie.

Akčný program z Akkry

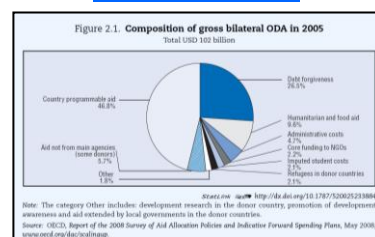
Výsledkom fóra v Akkre je Akčný program z Akkry označujúci kľúčové oblasti, v ktorých sa pokrok musí urýchliť. Vyzýva na zásadné prehodnotenie vzťahu medzi partnerskými krajinami a darcami so zameraním na:

- využitie systémov partnerských krajín ako prvej voľby pri poskytovaní pomoci;
- väčšiu predvídateľnosť a transparentnosť pomoci, čo by umožnilo partnerom lepšie financovať, plánovať a realizovať rozvojové stratégie;
- určovanie podmienok, ktorými darcovia podmieňujú pomoc, spoločne s partnerskými krajinami, čo je zásadná zmena, na základe ich vlastných rozvojových plánov;
- uskutočnenie jasného a značného pokroku so zmiernením viazanosti pomoci;
- zmiernenie rozdrobenosti pomoci zlepšením del'by práce v rámci jednotlivých krajín aj medzi krajinami.

Ako rozdrobená je pomoc?

Jednou z najväčších prekážok, ktoré zabraňujú pomoci dosahovať účinok na rozvoj, je rozdrobenosť: pomoc prichádza v príliš veľkom množstve malých čiastok od príliš veľkého počtu darcov, čo vytvára neželané a zbytočne vysoké administratívne náklady a sťažuje smerovanie pomoci tam, kde je najviac potrebná.

OBR. 2.1 ZLOŽENIE HRUBEJ BILATERÁLNEJ OFICIÁLNEJ ROZVOJOVEJ POMOCI V ROKU 2005 (SPOLU 102 MILIÁRD USD)

Výbor pre rozvojovú pomoc nedávno dokončil svoj prvý prieskum o politikách rozdeľovania pomoci a indikatívnych plánoch budúcich výdavkov, ktorý používa novo vypracované kritérium pomoci s názvom programovateľná pomoc pre krajinu (CPA), pomocou ktorého chce presne určiť, ako rozdrobená je pomoc. CPA znamená množstvo pomoci, ktoré si rozvojové krajiny môžu naprogramovať vo svojich rozpočtoch; inými slovami, celková pomoc mínus také formy pomoci ako napr. zmiernenie núdze, zmiernenie dlhu a ďalšia pomoc, ktorú si príjemcovia nemôžu naprogramovať.

V roku 2005, referenčnom roku štúdie, členovia Výboru pre rozvojovú pomoc poskytli 47 miliárd USD bilaterálnej programovateľnej pomoci, čo je ekvivalent približne 46 % ich celkovej bilaterálnej hrubej oficiálnej rozvojovej pomoci (ODA) v danom roku; toto číslo v roku 2007 stúplo na typickejších 59 %.

Správa o prieskume preukazuje, že darcovia svoju pomoc často poskytujú príliš „natenko“ a rozdeľujú ju medzi príliš mnoho krajín. V rokoch 2005–2006 dostalo pomoc 38 krajín od 25 alebo viacerých darcov z Výboru pre rozvojovú pomoc a multilaterálnych darcov. Táto správa taktiež porovnáva podiel celkovej pomoci, ktorú darca poskytuje v každej partnerskej krajine, ku globálnej pomoci daného darcu, čím sa stanoví úroveň „koncentrácie pomoci“ každého darcu. Spomedzi 23 členov Výboru pre rozvojovú pomoc je len u ôsmich úroveň koncentrácie pomoci vyššia ako 50 %.

Tento obraz je ešte jasnejší z perspektívy rozvojových krajín, ktorým mnohí darcovia poskytujú relatívne malé čiastky peňazí. Napríklad Vietnam má 29 veľkých darcov, z ktorých 17 tvorí len 10 % pomoci, ktorú dostáva. 38 krajín, väčšinou malé ostrovné štáty, malo v rokoch 2005–2006 menej ako 10 darcov.

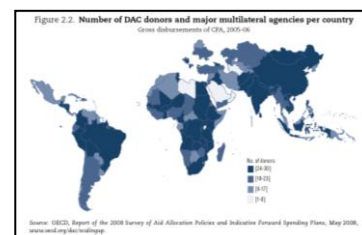
Ak má byť pomoc účinnejšia, musia darcovia racionalizovať svoje snahy. Lepšia deľba práce môže pomôcť sústrediť väčší počet darcov, ktorí pracujú v konkrétnej rozvojovej krajine alebo odvetví, napríklad v zdravotníctve alebo vzdelávaní, čím sa znížia transakčné náklady a zjednoduší sa koordinované úsilie. Taktiež môže pomôcť zaručiť primerané pokrytie všetkých rozvojových krajín, nielen „oblúbených krajín“ darcov.

Ako predpovedateľná je pomoc?

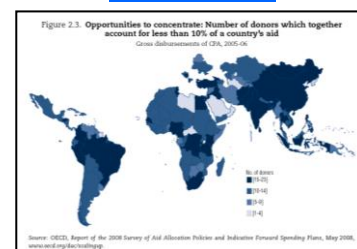
Úsilie rozvojových krajín v oblasti riadenia a rozdeľovania pomoci je často marené nepredvídateľnosťou: darcovia často neposkytnú svoje plány v oblasti výdavkov dostatočne vopred na to, aby vlády príjemcov mohli vopred napláňovať použitie pomoci, prípadne darcovia nie vždy dodržia svoje záväzky.

Prieskum Výboru pre rozvojovú pomoc o politikách rozdeľovania pomoci a indikatívnych plánoch budúcich výdavkov z roku 2008 čiastočne znižuje túto neistotu tak, že ponúka pohľad na budúce toky pomoci, ktorý pomáha identifikovať medzery, súčasné aj predpokladané, v jednotlivých rozvojových krajinách.

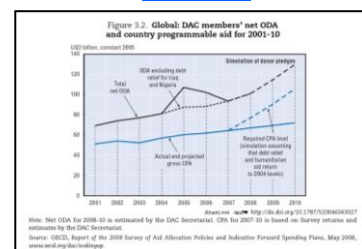
OBR. 2.2 POČET DARCOV SPOMEDZI ČLENOV VÝBORU PRE ROZVOJOVÚ POMOC A HLAVNÝCH MULTILATERÁLNYCH AGENTÚR PODĽA KRAJÍN ZDROJ ÚDAJOV: HRUBÉ PLATBY CPA, 2005–2006

OBR. 2.3 PRÍLEŽITOSTI NA KONCENTRÁCIU: POČET DARCOV, KTORÍ SPOLU TVORIA MENEJ AKO 10 % POMOCI KRAJINE ZDROJ ÚDAJOV: HRUBÉ PLATBY CPA, 2005–2006

OBR. 3.2 GLOBÁLNE ÚDAJE: ČISTÉ ODA A CPA ČLENOV VÝBORU PRE ROZVOJOVÚ POMOC NA ROKY 2001–2010

Medzi najdôležitejšie závery prieskumu patria nasledujúce:

- Nedávny pokles čistej oficiálnej rozvojovej pomoci signalizuje, že ciele pomoci na rok 2010 sa ďalej vytrácajú z dohľadu.
- Ak sa majú splniť súčasné ciele a podiel zmiernenia dlhov má klesať, podiel iných foriem pomoci musí značne stúpnuť.
- Mnohým štátom, ktoré čelia konfliktom alebo nestabilitou, hrozí do roku 2010 pokles CPA o viac než 20 miliónov USD, čo ohrozuje ich zotavenie.

Táto medzera vo financovaní je vážna najmä v Afrike. V roku 2005 dostala Afrika prísľub dodatočnej pomoci v hodnote 25 miliárd USD do roku 2010. Ak by sa tento cieľ mal splniť, celková oficiálna rozvojová pomoc pre kontinent by musela každoročne stúpať o vyše 17 %.

Hoci prieskum Výboru pre rozvojovú pomoc naznačuje plány na zvýšenie celkovej pomoci o 10 miliárd USD v 102 rozvojových krajinách, naznačuje programovaný pokles CPA 51 krajinám v rokoch 2005 až 2010, najmä v Afrike a v Ázii. V absolútnych číslach hrozí 21 krajinám pokles o vyše 20 miliónov USD pre každú krajinu.

Širší pohľad: Využitie Parížskej deklarácie na dosiahnutie širších rozvojových cieľov

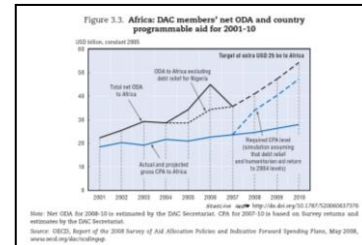
Aby bol rozvoj dlhotrvajúci a spravodlivý, musí riešiť otázky rodovej rovnosti, environmentálnej udržateľnosti a ľudských práv, ktoré sú hnacou silou rozvoja. Napríklad už bolo jasne preukázané, že zvýšením úrovne vzdelania žien sa môže dosiahnuť zníženie úmrtnosti detí.

I keď dôležitosť takýchto väzieb je široko uznávaná, prijatie Parížskej deklarácie v roku 2005 poskytlo novú silu na pretvorenie záväzkov na konkrétne činy. Päť ponaučení z prípadových štúdií ilustruje, ako sa Parížska deklarácia dá využiť na pokrok v oblasti širších rozvojových cieľov.

1. ponaučenie: Aktívna účasť chudobných žien a mužov posilňuje vlastníctvo a zodpovednosť za výsledky rozvoja.

Prístup „zdola nahor“ znamená účasť čo najširšej komunity na politických diskusiách. Prípadové štúdie zo Zimbabwe a Peru preukazujú, aké značné a udržateľné zlepšenia v oblasti zdravia je možné dosiahnuť účasťou chudobných na tvorbe politik, postupov a programov v oblasti zdravia.

OBR. 3.3 AFRIKA: ČISTÉ ODA A CPA ČLENOV VÝBORU PRE ROZVOJOVÚ POMOC NA ROKY 2001–2010

TAB. 3.2 ZVÝŠENIE ROZSAHU UŽ NAPROGRAMOVANÉHO – NÁRAST O VYŠE 100 MILIÓNOV USD

Partner	ODA received		Increase 2005 to 2010		OPICs		ODA per capita 2007
	2005	2010	2005-10	%	2007	2007	
Colombia	1 000	1 100	100	10	3.5	3.5	38
Kenya	1 000	1 100	100	10	3.5	3.5	38
Senegal	1 000	1 100	100	10	3.5	3.5	38
Uganda	1 000	1 100	100	10	3.5	3.5	38
Zambia	1 000	1 100	100	10	3.5	3.5	38
Zimbabwe	1 000	1 100	100	10	3.5	3.5	38
... (many other countries)

2. ponaučenie: Prístup k ľudským právam založený na výsledkoch môže zlepšiť služby pre všetkých občanov.

Marginalizované skupiny môžu úplne využívať výhody rozvoja len v prípade, že ich situácia a potreby sú úplne pochopené. Toto je možné uľahčiť prostredníctvom aplikácie „rozdeleného monitorovania“, čo je použitie údajov rozdelených podľa pohlavia, etnicity, spoločenského stavu a pod.

3. ponaučenie: Je možné účinnejšie využívať spoločné stratégie pomoci na pokrok v oblasti priorít rozvoja.

Darcovia môžu pomôcť dosiahnuť pokrok v oblasti ľudských práv, environmentálnej udržateľnosti a rodovej rovnosti rozvojom a uplatňovaním spoločných stratégií pomoci. Napríklad darcovia s najväčšou komparatívnou výhodou a kapacitou v oblastiach, ako je napr. rodová rovnosť, sa môžu postaviť do čela pri presadzovaní týchto cieľov a poskytovať odbornú a technickú pomoc.

4. ponaučenie: Slová musia viesť k činom.

Hoci o ľudských právach, environmentálnej udržateľnosti, vylúčení a rodovej rovnosti bolo napísaných mnoho dobrých politických stanovísk, len to nestačí. Príklady z Ugandy a Sierry Leone poukazujú na dôležitosť dobre navrhnutých rámcov na tvorbu rozpočtu a monitorovanie, partnerstiev na úrovni spoločenstva, presadzovania občianskej spoločnosti a budovania kapacít pri pomáhaní v premieňaní dobrých zámerov na činy – a účinok.

5. ponaučenie: Harmonizovaná podpora darcov môže pomôcť znova vybudovať kapacity v nestabilných situáciách.

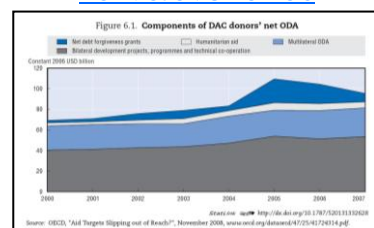
I keď nestabilné štáty často nemajú kapacity na priamu implementáciu princípov Parížskej deklarácie, tieto princípy môžu i tak fungovať v ich prospech. Sierra Leone ponúka dobrý príklad: úspech volieb, ktoré sa konali v roku 2007, bol čiastočne spôsobený harmonizáciou podpory medzi rozvojovými partnermi krajiny.

Politiky a úsilie bilaterálnych darcov

V roku 2007 klesla celková čistá oficiálna rozvojová pomoc od členských štátov Výboru pre rozvojovú pomoc v reálnych číslach o 8,5 % na 103,5 miliardy USD. Ak však nerátame zmiernenie dlhov, oficiálna rozvojová pomoc stúpila v reálnych číslach o 2 %, čo poskytuje vernejší obraz o celkovom trende.

Uvedený údaj preukazuje vplyv zmiernenia dlhu na čistú oficiálnu rozvojovú pomoc v rokoch 2005 a 2006. Taktiež preukazuje malý nárast humanitnej pomoci v roku 2005 – ide najmä o osobitnú pomoc v dôsledku cunami v Indickom oceáne a zemetrasenia v Pakistane.

OBR. 6.1 ZLOŽKY ČISTEJ OFICIÁLNEJ ROZVOJOVEJ POMOCI DARCOV SPOMEDZI ČLENOV VÝBORU PRE ROZVOJOVÚ POMOC

Bilaterálne rozvojové projekty a projekty v roku 2006 nepatrne poklesli, ale v roku 2007 mali opäť stúpajúci trend, čo naznačuje, že darcovia postupne zvyšujú svoje programy základnej pomoci.

Ak však darcovia chcú splniť svoje záväzky na rok 2010, je tento pokrok veľmi pomalý. Na summite G8 v Gleneagles a summite OSN Millenium +5 v roku 2005 sa darcovia zaviazali zvýšiť oficiálnu rozvojovú pomoc o 50 miliárd USD v roku 2010 (v porovnaní s rokom 2004 a v cenách a kurzoch z roku 2004). Doteraz bolo poskytnutých alebo naplánovaných približne 21 miliárd USD z tejto sumy. To znamená, ak chcú darcovia splniť svoje záväzky, musia do svojich rozvojových rozpočtov zahrnúť ďalších 30 miliárd USD v hodnote z roku 2004, teda približne 34 miliárd USD v hodnote z roku 2007.

V súčasnom období finančnej krízy a ekonomického spomalenia je veľmi dôležité zaručiť, že kríza pomoci nebude mať za následok škrty v rozpočtoch na pomoc. V reakcii na spoločnú výzvu Angela Gurríu, generálneho tajomníka OECD, a predsedu Výboru pre rozvojovú pomoc Eckharda Deutschera hlavní darcovia 24. novembra 2008 vo svojom sľube uistili o dodržaní predchádzajúcich záväzkov zvýšiť objem pomoci a udržať toky pomoci na úrovniach v súlade s týmito záväzkami.

Správu o rozvojovej spolupráci vydáva každoročne predseda Výboru pre rozvojovú pomoc OECD, čo je fórum, v ktorom hlavní bilaterálni darcovia pracujú spoločne na podpore trvalo udržateľného rozvoja. Táto správa poskytuje údaje a analýzu najnovších trendov v oblasti medzinárodnej pomoci.

© OECD 2009

Toto zhrnutie nie je úradným prekladom OECD.

Rozmnožovanie tohto zhrnutia je povolené iba za predpokladu, že bude uvedené autorské právo OECD a názov originálnej publikácie.

Viacjazyčné zhrnutia sú preloženými výňatkami z publikácií OECD, pôvodne uverejnených v anglickom a francúzskom jazyku.

K dispozícii sú bezplatne v on-line kníhkupectve OECD: www.oecd.org/bookshop/

Viac informácií získate v Divízii autorských práv a prekladov OECD Riaditeľstva verejných záležitostí a komunikácie: rights@oecd.org, fax: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, France

Navštívte našu webovú lokalitu www.oecd.org/rights/

